

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7. Vtrum illa columba fuerit verum animal.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

significabat: illa autem columba ad hoc tantum signifi-
candum repente extitit, & postea cessauit, sicut flā-
ma, quae in rubo apparuit Moysi. Dicitur ergo Spiritus
sanctus descendisse super Christum, non ratione
vniōnis ad columbam: sed vel ratione ipsius colum-
bae significantis Spiritum sanctum, quae descendēdo
super Christum venit: vel etiam ratione spiritualis
gratiae, quae a Deo per modum cuiusdam descensus in
creaturam deriuatur, secundum illud Iacob. 1. Om-
ne datum optimum, & omne donum perfectum, de
sursum est descendens a Patre luminum.

Hom. 11. in
Matth. ante
modū in to.

AD TERTIUM dicendum, quod sicut Chryso-
stomus super Matth. in principiis spiritualium rerum semp-
sensibiles apparēt visiones, propter eos qui nullam
intelligentiā in corporalis naturae suscipere possunt,
ut si postea non fiant, ex his quae semel facta sunt, reci-
piant fidem. Et ideo circa Christum baptizatum cor-
porali specie Spiritus sanctus visibiliter descendit, ut
super omnes baptizandos inuisibiliter postea crea-
tatur descendere.

AD QUARTUM dicendum, quod Spiritus san-
ctus in specie columbae apparuit super Christum ba-
ptizatum propter tria. Primo quidem propter dis-
positionem, quae requiritur in baptizato, ut scilicet
non fictus accedat: quia sicut dicitur Sap. 1. Spiritus
sanctus disciplinae effugiet fictum. Columba autem
est animal simplex, astutia & dolo carens vnde dicitur
Matth. 10. Estote simplices sicut columbae. Se-
cundo ad designandum septem dona Spiritus sancti,
quae columba suis proprietatibus significat. Colum-
ba enim secus fluentia habitat, ut inde visio accipit,
mergat se, & euadat: quod pertinet ad donum sapientiae,
per quam sancti secus Scripturae diuinae
fluenta residunt, ut incursum diaboli euadant. Item
columba meliora grana eligit, quod pertinet ad do-
nam scientiae, quia sancti sententias sanas, quibus pa-
scantur, eligunt. Item columba alienos pullos nu-
trit, quod pertinet ad donum consilii, quo sancti ho-
mines, qui fuerunt pulli, id est, imitatores diaboli, do-
strina nutriunt & exemplo. Item columba non la-
cerat rostro, quod pertinet ad donum intellectus,
quo sancti bonas scientias lacerando non peruer-
tunt, haereticorum more. Item columba felle caret,
quod pertinet ad donum pietatis, per quam sancti
ira irrationabili carent. Item columba in caernis
petrae nidificat, quod pertinet ad donum fortitudinis,
qua sani in plagis mortis Christi, qui est petra firmi-
tudo, nidum ponunt, id est, suum refugium, & spem.
Item columba gemitum pro cantu habet, quod per-
tinet ad donum timoris, quo sancti delectantur in ge-
mitu pro peccatis. Tertio apparuit Spiritus sanctus in
specie columbae propter effectum proprium baptis-
mi, qui est remissio peccatorum & reconciliatio ad
Deum, columba enim est animal mansuetum. Et ideo
sicut Chryso-
stomus super Matth. in diluuiū apparuit
hoc animal, ramum ferens oliuae, & communem or-
bis terrarum tranquillitatem annuntians, & nunc et
columba apparet in baptismo, liberatione nobis de-
monstrans. Quarto apparuit Spiritus sanctus in specie
columbae super Dominum baptizatum, ad designan-
dum communem effectum baptismi, qui est costru-
ctio ecclesiasticae vnitatis. vnde dicitur Ephesiorum
quinto, quod Christus tradidit semetipsum, ut exhiberet
sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam
aut rugam, aut aliquid huiusmodi, lauans eam
lauacro aquae in verbo vitae. Et ideo conuenienter Spi-
ritus sanctus in baptismo demonstratus est in specie

Homil. 11. in
Mat. pancem
ante modū
tam.

columbae, quae est animal amicabile & gregale vnde
& Cantic. 5. dicitur de Ecclesia, Vna est columba mea.
Super Apostolos autem in specie ignis, Spiritus san-
ctus descendit propter duo. Primo quidem ad osten-
dendum feruorem, quo corda eorum erant commo-
uēda. ad hoc quod Christum ubique inter praesentibus
praedicaret & ideo etiam in igneis linguis apparuit.
Vnde Augustinus dicit super Ioan. * Duobus modis
ostendit visibiliter dominus Spiritum sanctum, per
columbanum super dominum baptizatum, & per ignem
super discipulos congregatos: ibi simplicitas, hic fer-
uor ostenditur. ergo ne spiritus sanctificati doli ha-
beant, in columba demonstratus est: & ne simplicitas
frigida remaneat, in igne demonstratus est. Nec te mo-
ueat, quia linguae diuinae sunt, vnitatem in columba
cognosce. Secundo: quia sicut Chryso-
stomus dicit, oportebat delictis ignoscere (quod fit in baptismo) man-
suetudo necessaria erat, quae demonstratur in colum-
ba: sed ubi adempti sumus gratiam, restat iudicij tem-
pus, quod significatur per ignem.

ARTICVLVS VII.

Prum illa columba, in qua apparuit
Spiritus sanctus, fuerit verum
animal.

Super Quaestio-
nem vigesimo octa-
rum septimum.

Tulius clarus
est.

AD SEPTIMUM sic procedi-
tur. Videtur, quod illa co-
lumba, in qua Spiritus sanctus ap-
paruit, non fuerit verum animal.
Illud enim videtur specietenus ap-
parere, quod secundum similitu-
dinem apparet: sed Luc. 3. dicitur,
quod descendit Spiritus sanctus corpo-
rali specie, sicut columba in ip-
sum. non ergo fuit vera columba, sed quaedam simi-
litas columbae.

¶ 2. Præterea. Sicut natura nihil facit frustra, ita nec
Deus, ut dicitur in 1. de Celo. * sed cum columba il-
la non aduenerit, nisi ut aliquid significaret, atque p-
teriret (ut Augustinus dicit in 2. de Trinit.) frustra
fuisse vera columba: quia hoc ipsum fieri poterat
per columbae similitudinem. non ergo illa colum-
ba fuit verum animal.

¶ 3. Præterea. Proprietates cuiuslibet rei ducunt in
cognitionem naturae illius rei. si ergo fuisset illa co-
lumba verum animal, proprietates columbae signifi-
cassent naturam veri animalis, non autem effectus
Spiritus sancti: non ergo videtur, quod illa columba
fuerit verum animal.

SED CONTRA est, quod Augustinus * dicit in libro
de agone Christiano. neque hoc ita dicimus, ut do-
minum Iesum Christum dicamus solum verum cor-
pus habuisse. Spiritum autem sanctum, fallaciter ap-
paruisse oculis hominum, sed ambo illa corpora ve-
ra esse credimus.

RESPONDEO. Dicendum, quod (sicut su-
pra dictum est *) non decebat ut filius Dei, qui est
veritas Patris, aliqua fictione vteretur: & ideo non
phantasticum, sed verum corpus accepit. Et quia
Spiritus sanctus dicitur spiritus veritatis. ut pater Io-
an. 16. ideo etiam ipse veram columbam forma-
uit, in qua appareret: licet non assumeret ipsam
in vnitatem personae. Vnde post praedicta verba
Augustinus * subdit, sicut non oportebat ut ho-
mines falleret filius Dei: sic etiam non oportebat

tebat, ut falleret Spiritus sanctus: sed omnipotenti Deo qui vniuersam creaturam ex nihilo fabricauit, non erat difficile, verum corpus columbae sine alio rum columborum ministerio figurare: sicut non fuit ei difficile verum corpus in utero Mariae sine virili semine fabricare, cum creatura corporea, & in visceribus feminae ad formandum hominem, & in ipso mundo ad formandum columbam, imperio Domini voluntarique seruiret.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod Spiritus sanctus dicitur descendisse in specie, vel similitudine columbae, non ad excludendam veritatem columbae, sed ad ostendendam, quod ipse non apparuit in specie suae substantiae.

AD SECUNDUM dicendum, quod non fuit superfluum formare veram columbam, ut in ea Spiritus sanctus appareret, quia per ipsam veritatem columbae significatur veritas Spiritus sancti, & effectuum eius.

AD TERTIUM dicendum, quod proprietates columbae eodem modo ducunt ad significandum naturam columbae, & ad significandos effectus Spiritus sancti: per hoc enim quod columba habet tales proprietates, ostenditur quod columba significat Spiritum sanctum.

ARTICVLVS VIII.

Utrum conuenienter Christo baptizato fuerit vox Patris audita filium protestantis;

AD OCTAVUM sic proceditur. Videtur, quod inconuenienter Christo baptizato fuerit vox Patris audita, Filium protestantis Filius enim & Spiritus sanctus secundum hoc quod sensibilibiter apparuerunt, dicuntur visibilibiter esse missi, sed patri non conuenit mitti, ut patet per Aug. 2. in 2. de Trin. ergo et nec apparere. Præterea, vox ex significatiua verbi in corde concepti non est verbum, ergo inconuenienter manifestatus in voce.

Præter. Homo Christus non incepit esse filius Dei in baptismo, sicut quidam heretici putauerunt: sed a principio suae conceptionis fuit filius Dei, magis ergo in natiuitate debuit vox Patris protestari Christi diuinitatem, quam in eius baptismo.

SED CONTRA est, quod Matth. 3. dicitur, Ecce vox de caelis dicens, hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.

RESPON. Dicendum, quod (sicut supra dictum est) in baptismo Christi, qui fuit exemplar nostri baptismi, demonstrari debuit quod in nostro baptismo perficitur. Baptismus autem quo baptizantur fideles, consecratur in inuocatione & virtute Trinitatis, secundum illud Matth. ultimo: Euntes docete omnes gentes baptizantes

eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Et ideo in baptismo Christi (ut Hieron. dicit) mysterium Trinitatis demonstratur. Dominus enim in natura humana baptizatur, Spiritus sanctus descendit in habitu columbae, Patris vox testimonium Filio perhibetis auditur. Et ideo conueniens fuit, ut in illo baptismo Pater declararetur in uoce.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod missio visibilis addit aliquid super apparitionem, scilicet auctoritatem mittentis. Et ideo Filius, & Spiritus sanctus, qui sunt ab alio, dicuntur mitti visibilibiter, & non solum apparere. Pater autem, qui non est ab alio, apparere quidem potest, visibilibiter autem mitti non potest.

AD SECUNDUM dicendum, quod Pater non demonstratur in uoce, nisi sicut actor vocis, vel loquens per vocem. Et quia proprium est Patri, producere verbum, quod est dicere vel loqui, ideo conuenientissime Pater per uocem manifestatus est, quia significat uerbum. Unde & ipsa vox, a Patre emissa, filiationem uerbi protestatur. Et sicut species columbae, in qua demonstratus est Spiritus sanctus, nec species hominis, in qua demonstratus est ipse Filius, est ipsa natura filii Dei, ita etiam ipsa vox non pertinet ad naturam uerbi vel Patris loquentis. Unde Ioannis. 5. Dominus dicit: Neque uocem eius, id est patris unquam audistis, neque speciem eius uidistis. Per quod (sicut Chry. dicit super Io.) paulatim eos in philosophico dogma inducens, ostendit, quod nonia neque uox circa Deum est, neque species, sed superior est, & figuris, & loquelis talibus. Et sicut columbam, & etiam humanam naturam a Christo assumptam tota Trinitas operata est, ita etiam & formationem uocis: sed tamen in uoce declaratur solus Pater, ut loquens, sicut naturam humanam solus Filius assumpsit, & sic in columba solus Spiritus sanctus demonstratus est, ut patet per Aug. in lib. de Fide ad Petrum.

AD TERTIUM dicendum, quod diuinitas Christi non debuit omnibus in eius natiuitate manifestari: sed magis occultari in defectibus infantilis aetatis: sed quando iam peruenit ad perfectam aetatem, in qua oportebat eum docere, & miracula facere, & homines ad se conuertere, tunc testimonio Patris erat eius diuinitas manifestanda, ut eius do-

usque ad questionem quadragesimam quin tam inclusiue.

In eodem. 2. c. Mar. circa 3. tom. 9.

Aduerte hic, quod conuersatio Christi post Ioannis baptismum tractatur ab Actore: conuersatio autem Christi ante illud tempus taceatur, Et quoniam a multis quaeritur, quid fecerit in illa aetate Christus, respondendum est, quod exercuit artem fabrilem in ciuitate Nazareth. Nam non solum ex euangelio Matth. 13. habetur, quod fuit filius fabri: sed ex euangelio Mar. 6. habetur, quod ipse Christus fuit faber. Et nisi exercuisset ipsam artem in Nazareth: non admirari ibi fuissent de doctrina eius. Nam si alibi Christus habitasset, aut in Nazareth vacasset literis, non fuisset admirati compariore: unde huic sapientia? immo tam notoria erat Christi conuersatio in Nazareth, ut etiam Hierosolymis Iudaei dicerent, quomodo hic literas scit cum non didicerit? Ioann. 6. Quo circa oportet dicere aut Christum ibi artem suam sibi leni continue exercuisse, & propterea constare, quod literas non didicit, &c. Aut inerte oculo lumque uacasse per Nazareth, quod deceat Christum filium pauperis adeo, ut non potuisset agnum pro eo offerre, ut habetur Luc. 2. & pauperem intantum, ut non haberet ubi reclinare caput suum Matth. 7. Et confirmatur, quia Mar. 3. dicitur, Et cum audissent sui exierunt tenere eum. Dicebant enim, quoniam in furorem uertus est. Ex eo namque, quod usque ad aetatem illam fabrilis arti uiderant Iesum operam dantem, & repente audierunt, quod praedicabat, & turba conuenit ad eum, &c. dixerunt illum uerum in furorem. Haec enim omnia simul iuncta testimonia sunt ad hostibus, & quod Christi doctrina non erat humana, nec aliquo modo acquisita, &c.

Hom. 39. in Ioan. 2. meo tom. 3.

cap. 9. circa principium tom. 3.

Super Quaestiones triginta octo Articulorum.

Titulus clarus et eius etiam ex euangelio.

In corpore una conclusio: Conueniens fuit, ut in illo baptismo Pater declararetur in uoce, probatur: In baptismo Christi demonstrari debuit, quod in nostro baptismo perficitur, ergo in baptismo Christi, mysterium Trinitatis demonstrari debuit, ergo conueniens fuit, ut Pater declararetur in uoce. Antecedens probatur: quia baptismus Christi fuit exemplar nostri. Prima consequentia probatur: quia noster baptismus consecratur in inuocatione & uirtute Trinitatis. Matth. vlt. Secunda uero consequentia probatur: quia persona filii baptizatur, Spiritus sanctus in columba descendit, testatur ergo persona Patris manifestanda, & apponitur hic auctoritas Hieronymi.

Trinitas quartus huius uoluminis.

Incipit quarta pars huius libri, in qua agitur de progressu domini nostri Iesu Christi in hoc mundo.

Incipit quarta pars huius libri, in qua agitur de progressu domini nostri Iesu Christi in hoc mundo.